

Ія Борисівна Чудаєва

д-р екон. наук, проф.

ORCID 0000-0001-7759-2372

e-mail: iiaandia@ukr.net,

Олена Миколаївна Сукач

канд. екон. наук, доц.

ORCID 0000-0001-7150-0262

e-mail: elenl@online.ua,

*Приватний заклад вищої освіти «Східноєвропейський
університет імені Рауфа Аблязова», м. Черкаси*

МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ НАУКОВОЮ СКЛАДОВОЮ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ НА РІВНІ МУНІЦИПАЛІТЕТІВ

Постановка проблеми. У сучасних умовах, реформування публічного управління та фінансової децентралізації в Україні, особливої актуальності набуває проблема підвищення ефективності бюджетного процесу на рівні муніципалітетів. Забезпечення збалансованого місцевого розвитку, раціонального розподілу бюджетних ресурсів та прозорості прийняття фінансових рішень неможливе без системного науково-аналітичного супроводу. Проте, на практиці в органах місцевого самоврядування спостерігається фрагментарне або ситуативне використання результатів наукових досліджень, відсутність сталих механізмів взаємодії з науковими установами, а також недооцінка ролі наукової складової як інструменту стратегічного управління. Водночас світова практика демонструє ефективність інституалізованих форм залучення науки до бюджетного процесу — таких як: незалежні бюджетні офіси, аналітичні центри, експертні ради при муніципалітетах. Українські муніципалітети потребують не лише запозичення таких практик, а й розробки власного, адаптованого до національного контексту методологічного підходу до управління науковою складовою бюджетного процесу.

Недостатній рівень інтеграції наукового потенціалу у прийняття фінансових рішень на місцевому рівні знижує якість стратегічного планування, обмежує можливості реагування на кризові виклики, ускладнює оцінку ефективності бюджетної політики. Це обумовлює необхідність переосмислення підходів до управління науковою складовою бюджетного процесу, з урахуванням принципів наукової обґрунтованості, міждисциплінарності, інституційної взаємодії та діджиталізації управлінських процедур.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню методологічних підходів управління бюджетним процесом присвячено значну кількість наукових праць. Проте, вивчення наукової складової бюджетного процесу, саме на рівні муніципалітетів, є недостатнім, адже більшість доробків учених охоплюють ширші аспекти бюджетування, муніципального управління. Так, у праці О. Савастеевої розроблено науково-методичний інструментарій управління місцевими бюджетами з урахуванням фіскальної децентралізації [1]. Кількісні методи оцінювання управлінських

рішень у бюджетному циклі, запропонували О. Грубляк, М. Карвацький [2]. Сценарні методи прогнозування бюджету громад представлено у роботі О. Стороженко та М. Настенко [3]. Н. Шмиголь, А. Антонюк та К. Крамаренко досліджували методи бюджетування в муніципальних установах [4; 5]. Інституційні та правові складові бюджетоутворення в громадах висвітлено у праці Я. Пилипенко [6]. С. Осадчук запропонувала методичне обґрунтування управління місцевими податками та зборами, як інструментом розвитку територіальних громад [7]. Структура, етапи та індикатори ефективності програмного підходу досліджено О. Ніколаєвою [8].

Математичні та стратегічні моделі розподілу муніципальних ресурсів за участі громадян представлено у роботі А. Харіс, Ш. Нісарг [9]. Дж. Паллаві, С. Кшиштоф, Т. Німрод, З. Мейрав обґрунтували алгоритми прозорого та справедливого бюджетного розподілу [10]. Е. Френкіель досліджував інструменти делегування повноважень на локальному рівні [11]. Впровадження цифрових платформ у планування бюджету розкрито у роботі К. Сунхі [12].

Варто зазначити, що розвинені країни приділяють значну увагу науковому забезпеченню бюджетного процесу на всіх рівнях влади. Так, у країнах ЄС широко використовуються методи багаторічного бюджетного планування, програмно-цільового бюджетування та оцінки ефективності бюджетних програм на основі наукових методів [13-15]. У Німеччині функціонує розгалужена система наукових установ, які забезпечують аналітичну підтримку бюджетного процесу [16]. Французька модель характеризується централізованим підходом до наукового забезпечення з потужними аналітичними центрами при міністерствах. Скандинавські країни демонструють високий рівень прозорості та громадської участі в бюджетному процесі на основі наукових досліджень [17].

Досвід США, Канади та Італії свідчить про ефективність використання незалежних аналітичних центрів та експертних організацій для наукового супроводу бюджетного процесу. Особливо цінним є досвід створення спеціалізованих бюджетних офісів при законодавчих органах влади, які забезпечують незалежну оцінку бюджетних ініціатив [18; 19].

Разом з тим, сучасний стан впровадження принципів децентралізації в Україні демонструє позитивну динаміку, як на рівні органів управління громадами, так і на рівні їхнього фінансового забезпечення, зокрема організації бюджетного процесу. Проте є певні питання щодо законодавства, яке регулює дане питання [20]. Так, чинне законодавство України створює базові передумови для наукового забезпечення бюджетного процесу. Бюджетний кодекс України визначає основні принципи та процедури бюджетного процесу, проте недостатньо уваги приділяє науковому обґрунтуванню бюджетних рішень [21]. Закон «Про місцеве самоврядування в Україні» надає місцевим органам влади повноваження щодо організації бюджетного процесу, але не конкретизує вимоги до його наукового забезпечення [22]. Відтак, основними недоліками нормативно-правового забезпечення є: відсутність чітких вимог до наукового обґрунтування бюджетних рішень; недостатня регламентація процедур залучення наукових установ до бюджетного процесу; відсутність стандартів якості наукового забезпечення; неповнота регулювання питань фінансування наукових досліджень у сфері бюджетування.

Загалом, для української практики найбільш придатними є елементи європейської моделі з її акцентом на програмно-цільовому бюджетуванні, середньостроковому плануванні та оцінці ефективності. Водночас важливо адаптувати зарубіжний досвід до специфіки української системи місцевого самоврядування та рівня розвитку наукового потенціалу.

Формулювання мети статті. Метою дослідження є науково-методичне обґрунтування концептуальної моделі управління науковою складовою бюджетного процесу на рівні муніципалітетів та визначення механізмів її практичного впровадження. Завдання дослідження полягає у розкритті змісту наукової складової бюджетного процесу; аналізі зарубіжного досвіду управління науковою складовою; дослідженні сучасного стану управління науковою складовою в українських муніципалітетах; розробці концептуальної моделі управління.

Методи і методологія здійснення дослідження. Методологічна основа дослідження базується на системному, комплексному та міждисциплінарному підходах аналізу процесів управління науковими компонентами бюджетного процесу в муніципалітетах. Дослідження спирається на сучасні теорії публічного управління, муніципального менеджменту, теорії бюджету та науково-технічного розвитку. Зокрема, дослідження муніципального управління, як відкритої системи, в якій наукові інструменти впливають на ефективність бюджетного планування, реалізації та контролю, здійснено за допомогою системного підходу. Формування загальних висновків на основі емпіричних даних, а також розробка концептуального підходу до управління ґрунтуються на методах індукції та дедукції. Порівняльно-аналітичний метод застосовано з метою вивчення практик управління науковими аспектами бюджету в різних муніципалітетах, а також задля виявлення найбільш ефективних моделей.

Виклад основного матеріалу й отриманих наукових результатів. На сучасному етапі, наукова складова бюджетного процесу являє собою систему теоретичних знань, методів, інструментів та технологій, які використовуються для науково обґрунтованого планування, складання, виконання та контролю місцевих

бюджетів. Вона поєднує сучасні методи прогнозування, моделювання, аналізу та оцінки ефективності бюджетних рішень. Наукові підходи, на муніципальному рівні, дозволяють оптимізувати розподіл обмежених фінансових ресурсів, підвищити ефективність бюджетних видатків та забезпечити сталий розвиток територій. Відповідно до ст. 3.1 Європейської хартії міст, прийнятої Радою Європи в березні 1992 р. «муніципалітет» — це автономна адміністративна одиниця, що поєднує співтовариство жителів із визначеними інтересами, та населений центр з організованим будівництвом, комунальним обслуговуванням і своєю адміністрацією [23]. В Україні муніципалітети, це територіальні громади — адміністративно-територіальні одиниці місцевого самоврядування, які самостійно розв'язує питання місцевого значення, зокрема з бюджетних питань.

Управління науковою складовою бюджетного процесу на рівні громад ґрунтується на принципах: системності, комплексності, науковості, об'єктивності, динамічності, ефективності та прозорості. Разом з тим, основними функціями управління науковою складовою є: планування наукового забезпечення бюджетного процесу; організація взаємодії між різними суб'єктами; координація наукової діяльності; мотивація учасників процесу; контроль за якістю наукового забезпечення (рис. 1). Ці функції реалізуються через систему управлінських рішень та відповідних організаційних заходів.

Наукова складова тісно пов'язана з іншими елементами бюджетного процесу, зокрема з інформаційним, правовим, організаційним та кадровим забезпеченням. Ефективність її функціонування залежить від якості взаємодії з цими елементами та рівня їх інтеграції в єдину систему бюджетного управління (див. таблицю).

Вітчизняна практика управління науковою складовою в муніципалітетах характеризується своєю різноманітністю. Так, у великих містах існують спеціалізовані аналітичні підрозділи, середні муніципалітети покладають функції наукового забезпечення на фінансові управління або економічні департаменти, а малі громади практично не мають повноцінного наукового забезпечення бюджетного процесу [24]. Варто зазначити, що взаємодія з науковими установами та експертним співтовариством здійснюється переважно на основі разових договорів або в межах окремих проєктів. Також значна частина територіальних громад не розробляють бюджетні програми фінансування наукових досліджень у сфері бюджетування, а видатки на аналітичну діяльність є складовою загальних адміністративних витрат. Зазвичай, фінансування наукових розробок або досліджень фінансується власним коштом громади.

Ефективність використання коштів на наукове забезпечення є низькою через відсутність чітких критеріїв оцінки результатів, недосконалість процедур закупівель аналітичних послуг та недостатню координацію між різними ініціативами. Це призводить до марнування ресурсів та зниження мотивації до інвестування в наукове забезпечення.

Відтак, постає питання щодо розробки концептуальної моделі управління науковою складовою бюджетного процесу. Відповідно до результатів здійснених досліджень, модель має містити:

Рис. 1. Функції управління науковою складовою бюджетного процесу

Побудовано авторами.

Таблиця

Ефективність реалізації функцій управління бюджетним процесом на рівні громад

Функція	Зміст (сутність)	Інструменти реалізації	Очікуваний ефект
Планування	Визначення цілей і напрямів наукового забезпечення бюджету	Розробка планів НДДКР. Формування тематичних бюджетних прогнозів. Створення дорожніх карт наукової підтримки	Підвищення обґрунтованості бюджетних рішень, мінімізація фінансових ризиків
Організація взаємодії	Забезпечення комунікації між учасниками процесу	Платформи для співпраці (форум, портал громади). Меморандуми з науковими установами. Проведення муніципальних слухань	Підвищення узгодженості та прозорості процесу прийняття рішень
Координація	Синхронізація досліджень, етапів роботи, методик і результатів	Призначення координаторів. Регламенти та стандарти аналітичних матеріалів. Розробка системи звітності	Ефективне управління ресурсами, уникнення дублювання наукових ініціатив
Мотивація	Створення стимулів до залучення науки в бюджетний процес	Премії за впроваджені рішення. Конкурси на кращі аналітичні проекти. Грантова підтримка наукових досліджень	Активне залучення експертів, зростання якості досліджень
Контроль якості	Перевірка обґрунтованості та ефективності наукового супроводу	Проведення аудитів. Внутрішня/зовнішня експертиза досліджень. Оцінка результативності науково-обґрунтованих рішень	Забезпечення високого рівня надійності, достовірності й практичної корисності наукових рекомендацій

Побудовано авторами.

системний підхід, що поєднує п'ять основних підсистем: цільову, функціональну, організаційну, ресурсну та контрольну (рис. 2);

структурно-функціональну модель, яка передбачає чіткий розподіл повноважень та відповідальності між різними учасниками процесу;

процесний підхід забезпечення оптимізації послідовності операцій та процедур наукового забезпечення, їх стандартизацію та автоматизацію.

Разом з тим, у моделі має бути передбачений механізм зворотного зв'язку та постійного вдосконалення процесів.

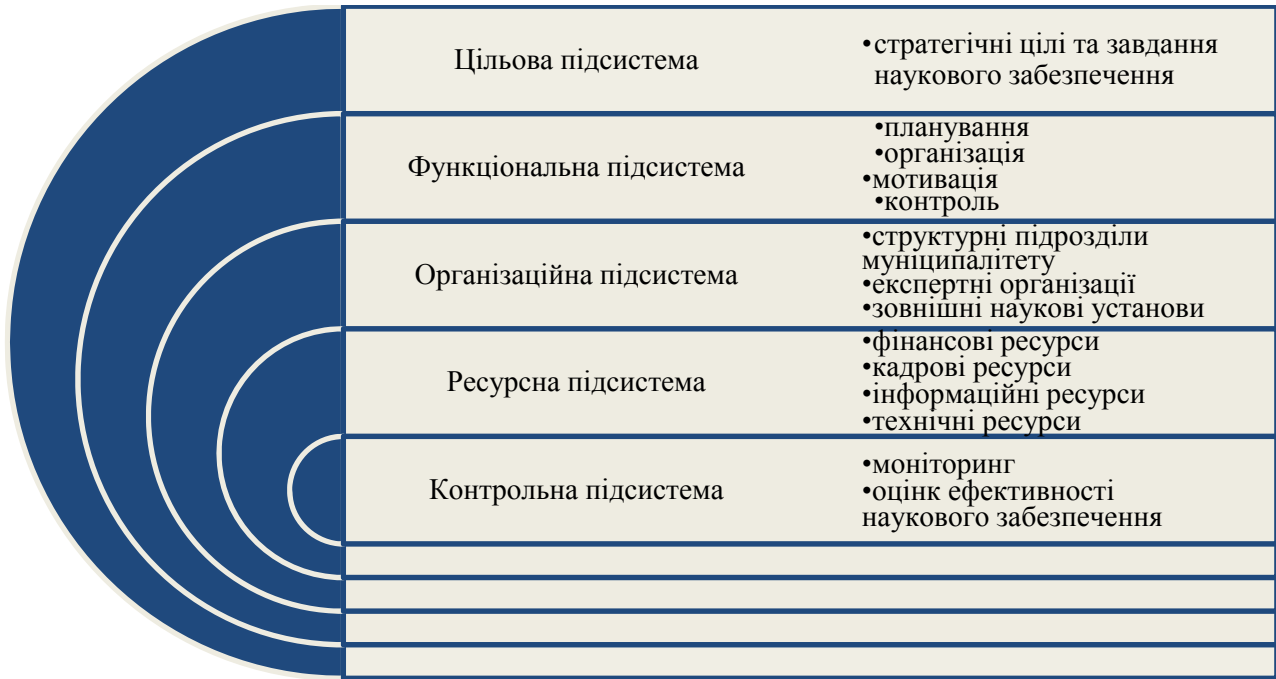

Рис. 2. Підсистеми системного підходу концептуальної моделі управління бюджетним процесом

Побудовано авторами за даними: URL: <https://openbudget.gov.ua/budget-literacy/budget-process>.

Отже, концептуальна модель управління науковою складовою бюджетного процесу муніципалітетів є системним інструментом, що інтегрує наукові методи та підходи для підвищення ефективності планування,

виконання та моніторингу бюджетів місцевих громад. Вона ґрунтується на принципах прозорості, обґрунтованості рішень та адаптивності до локальних потреб. На рис. 3 наведено ключові елементи моделі.

Рис. 3. Елементи концептуальної моделі управління бюджетним процесом

Побудовано авторами.

Модель має забезпечувати інтеграцію наукових методів у всі етапи бюджетного процесу (планування, виконання, контроль) з використанням актуальних, перевірених даних, зібраних у реальному часі, для аналізу та прогнозування. Вагомого значення, у сучасних

реаліях, набуває залучення науковців, експертів та громадськості до розробки бюджетних програм. Разом з тим, модель має бути гнучкою до змін у законодавстві, економічних умовах та потребах громади.

Ефективна реалізація моделі ґрунтується на використанні економетричних моделей, програмно-цільового методу та застосуванні інформаційних систем для обробки даних у реальному часі, що забезпечує актуальність та точність. Моделювання бюджетних процесів дозволяє досліджувати різні сценарії розвитку подій та оцінювати наслідки управлінських рішень. Використання сучасних ІТ-технологій, зокрема систем бізнес-аналітики, хмарних технологій та штучного інтелекту, значно підвищує можливості наукового забезпечення та дозволяє автоматизувати значну кількість аналітичних процедур.

Основною складовою моделі є взаємодія між муніципальними органами, науковими установами та громадськістю для розробки бюджетних стратегій та обміну досвідом, ресурсами задля підвищення ефективності бюджетного процесу. Ефективна взаємодія з науковими установами потребує створення довгострокових партнерських відносин на основі взаємовигідного співробітництва. Залучення експертного співтовариства може здійснюватися через створення громадських рад при муніципалітетах, організацію відкритих конкурсів аналітичних робіт, проведення публічних обговорень бюджетних рішень. Важливо забезпечити незалежність експертів та прозорість процедур їх залучення. Міжмуніципальна кооперація в наукових дослідженнях дозволяє об'єднувати ресурси з метою розв'язання спільних проблем, обмінюватися досвідом та кращими практиками. Можливими формами такої кооперації є: створення міжмуніципальних аналітичних центрів, реалізація спільних дослідницьких проєктів, організація регулярних конференцій та семінарів.

Впровадження моделі передбачає оцінку поточного стану бюджетного процесу муніципалітету, включаючи доступність даних та рівень залучення наукових методів. Відповідно до отриманих даних розробляється локалізована концептуальна модель з урахуванням специфіки громади. Надалі відбувається пілотне впровадження моделі на окремих бюджетних програмах з метою оцінки її ефективності. За умови отримання позитивного результату відбувається поширення моделі на весь бюджетний процес із залученням додаткових ресурсів та партнерів.

Проте, модель сприятиме підвищенню ефективності використання бюджетних коштів; зростанню довіри громадян до муніципальної влади завдяки прозорості; посиленню спроможності муніципалітетів вирішувати локальні проблеми на основі наукових даних; створенню передумов для сталого соціально-економічного розвитку громад.

Отже, концептуальна модель управління науковою складовою бюджетного процесу муніципалітетів є комплексним рішенням, що поєднує інформаційні технології, наукові методи та принципи децентралізації.

Проте, реалізація моделі має низку перешкод. Зокрема, брак фахівців із навичками наукового аналізу в муніципалітетах; відсутність єдиних стандартів для бюджетних даних ускладнює аналіз; недостатнє фінансування для впровадження інформаційних систем та наукових досліджень [26].

Для успішної реалізації обґрунтованої моделі цільним є створення спеціалізованих структурних підрозділів або призначення відповідальних осіб за наукове забезпечення бюджетного процесу. Разом з тим,

необхідно розробити методичні рекомендації, які будуть охоплювати всі аспекти наукового забезпечення бюджетного процесу: процедури планування та організації аналітичної роботи, стандарти якості аналітичних матеріалів, методи прогнозування та моделювання, принципи взаємодії з науковими установами та експертами.

Створення системи індикаторів та показників дозволить регулярно оцінювати ефективність наукового забезпечення та порівнювати досягнення різних муніципалітетів. Рекомендується розробити, як кількісних показників (кількість проведених досліджень, обсяг фінансування, кількість залучених експертів), так і якісних (рівень наукової обґрунтованості рішень, ступінь використання рекомендацій). Стандартизація процедур включає: розроблення типових технічних завдань для наукових досліджень, стандартних форм звітності, процедур оцінки якості аналітичних матеріалів, регламентів взаємодії з науковими установами. Це дозволить підвищити ефективність роботи та забезпечити порівнянність результатів.

Контроль та моніторинг, як компоненти моделі, передбачають: забезпечення відкритості бюджетного процесу через публікацію звітів та залучення громадян до контролю; регулярну оцінку виконання бюджету задля забезпечення відповідності цілям та ефективного використання ресурсів.

Організація системи моніторингу визначає регулярне відстеження ключових показників ефективності, аналіз тенденцій та виявлення проблемних зон. Рекомендується здійснювати щомісячний моніторинг операційних показників, щоквартальний аналіз результативності та річну комплексну оцінку ефективності. Внутрішній контроль здійснюється структурними підрозділами муніципалітету та включає: перевірку дотримання процедур, оцінку якості аналітичних матеріалів, контроль за використанням бюджетних коштів, аналіз виконання планів та програм. Зовнішній контроль може здійснюватися аудиторськими фірмами, науковими установами або громадськими організаціями.

Важливо забезпечити оперативне реагування на отриману інформацію та внесення відповідних коректив. Відтак, механізми зворотного зв'язку включають: регулярні опитування споживачів аналітичних послуг, збір пропозицій щодо вдосконалення, аналіз скарг та зауважень, проведення фокус-груп з ключовими стейкхолдерами.

На основі отриманих даних приймається рішення щодо корегування бюджетного процесу. Розробка планів покращення включає: визначення пріоритетних напрямів вдосконалення, постановку конкретних цілей та завдань, розроблення заходів та розподіл відповідальності, встановлення термінів виконання та необхідних ресурсів. Плани повинні бути реалістичними та узгодженими з загальною стратегією розвитку муніципалітету.

Постійне вдосконалення процесів передбачає регулярний перегляд та оновлення методів і процедур, впровадження інновацій, адаптацію до змін зовнішнього середовища.

Висновки. Отже, наукова складова бюджетного процесу на рівні муніципалітетів є системою теоретичних знань, методів, інструментів та технологій, що забезпечують науково обґрунтоване прийняття бюджетних рішень. Основними проблемами реалізації на-

укового підходу прийняття бюджетних рішень є недосконалість нормативно-правового забезпечення, слабкість інституційної структури, недостатність фінансового забезпечення. З метою вирішення визначених проблемних аспектів обґрунтовано доцільність побудови концептуальної моделі управління науковою складовою, яка ґрунтується на системному підході та включає п'ять взаємопов'язаних підсистем. Модель передбачає використання сучасних методів прогнозування, аналізу та моделювання, а також ефективні механізми координації та взаємодії.

Практична значущість розробленого підходу полягає в можливості його використання українськими муніципалітетами для підвищення ефективності бюджетного процесу та якості управлінських рішень. Впровадження запропонованих рекомендацій сприятиме оптимізації використання бюджетних ресурсів, підвищенню прозорості та підзвітності місцевих органів влади.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробленням галузевих особливостей наукового забезпечення бюджетного процесу, дослідженням впливу цифровізації на методи бюджетного аналізу, вивченням досвіду міжнародної співпраці у сфері муніципального бюджетування.

Список використаних джерел

1. Савастєєва О. Теоретико-методологічне забезпечення бюджетного процесу на місцевому рівні в умовах трансформації міжбюджетних відносин: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: спец.: 08.00.08 – Гроші, фінанси і кредит. Чернігів, 2020. 43 с.
2. Грубляк О., Карвацький М., Жаворонок А. Методичні підходи до оцінки ефективності бюджетного процесу в Україні. *Науковий вісник Полісся*. 2020. Вип. 2 (2(14)). С. 108–113. DOI: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2018-2-2\(14\)-108-113](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2018-2-2(14)-108-113).
3. Стороженко О., Настенко М. Проблеми бюджетного планування в системі місцевих фінансів і шляхи його вдосконалення. *Економіка і управління бізнесом*. 2023. Т. 14. № 4. DOI: [https://doi.org/10.31548/economics14\(4\).2023.017](https://doi.org/10.31548/economics14(4).2023.017).
4. Шмиголь Н., Антонюк А., Явор Є. Методика складання бюджетів муніципальних соціальних проєктів. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2016. № 6 (93). С. 49–54.
5. Крамаренко К. Методи бюджетування та їх місце у системі фінансового забезпечення бюджетних установ. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 55. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-1>.
6. Пилипенко Я. Механізм забезпечення фінансової самостійності місцевого самоврядування. *Право та державне управління*. 2021. № 1. С. 243–249. DOI: <https://doi.org/10.32840/pdu.2021.1.36>.
7. Осадчук С. Податкові інструменти для розвитку територіальних громад. *Актуальні проблеми державного управління*. 2021. №3(84), С. 234–238. DOI: <https://doi.org/10.35432/1993-8330appa3842021246478>.
8. Маглаперіде А., Ніколаєва О. Місцеві фінанси: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 354 с.
9. Haris A., Nisarg S. Participatory Budgeting: Models and Approaches. In book: *Pathways Between Social Science and Computational Social Science*. 2020. P. 215–236. DOI: <https://doi.org/10.48550/arXiv.2003.00606>.
10. Pallavi J., Krzysztof S., Nimrod T., Meirav Z. Participatory Budgeting with Project Groups. *Proceedings of the Thirtieth International Joint Conference on Artificial Intelligence (IJCAI 2021)* (19–27 August, 2021). Montreal, 2021. P. 276–282.
11. Frenkiel E. Participatory budgeting and political representation in China. *Journal of Chinese Governance*. 2021. Vol. 6. Issue 1. P. 58–80. DOI: <https://doi.org/10.1080/23812346.2020.1731944>.
12. Soonhee K., Lee J. Citizen Participation, Process, and Transparency in Local Government: An Exploratory Study. *Policy Studies Journal*. 2019. Vol. 47 (4). P. 1020–1041. DOI: <https://doi.org/10.1111/psj.12236>.
13. Robinson M. Connecting Budgeting and Evaluation. URL: https://ieg.worldbankgroup.org/blog/connecting-budgeting-and-evaluation?utm_source=chatgpt.com.
14. Sapała M. Performance budgeting – A means to improve EU spending. In-depth analysis, Publications Office. 2018. URL: [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_IDA\(2018\)608724](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_IDA(2018)608724).
15. Птащенко О., Шевченко І., Кошарна В., Куш Я. Бюджетна програма як основа програмно-цільового планування в сучасних умовах глобалізації. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія Економічні науки*. 2018. № 6 (129). С. 101–110. DOI: <https://doi.org/10.30857/2413-0117.2018.6.10>.
16. Heinemann Friedrich. Der Weg zu mehr Wirkungsorientierung im Bundeshaushalt. *Wirtschaftsdienst, Sciend*. 2025. Vol. 105 (2). P. 112–117. DOI: <https://doi.org/10.2478/wd-2025-0031>.
17. Sinervo L.-M., Kurkela K., Lehtonen, P. Searching for Nordic features: Institutional logics of participatory budgeting in local government. In E. Pekola, J.-E. Johanson, M. Mikkonen, J. Stenvall, E. Siirtola. (Eds.). *Future Public Governance and Global Crises: Nordic Perspectives*. Edward Elgar, 2025. P. 88–102. DOI: <https://doi.org/10.4337/9781035318674.00015>.
18. Canada creates a Parliamentary Budget Office. URL: https://blog-pfm.imf.org/en/pfmblog/2008/07/canada-creates?utm_source=chatgpt.com.
19. Piermarini D., Sudoso A. M., Piccialli V. Predicting municipalities in financial distress: a machine learning approach enhanced by domain expertise. 2023. DOI: <https://doi.org/10.48550/arXiv.2302.05780>.
20. Chudaieva I., Sukach O., Sarana L. Modern tools for managing local budgets in the context of decentralisation. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2024. Vol. 10 (1). P. 247–255. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2024-10-1-247-255>.
21. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 року № 2456-VI (у редакції від 05.03.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>.
22. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року (у редакції від 05.03.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text1>.
23. Європейської хартії міст від 18 березня 1992 року. URL: <https://rm.coe.int/ref/CHARTER/URBAINE>.
24. Регіональна політика. URL: <https://decentralization.ua/regional>.
25. Бюджетний процес. URL: <https://openbudget.gov.ua/budget-literacy/budget-process>.

26. OECD. URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/735825f8-uk/index.html?itemId=/content/component/735825f8-uk>.

27. Гуцалюк О. М. Інститут банкрутства в Україні: сучасний стан, проблеми та перспективи. *Gesellschaftsrechtliche Transformationen von wirtschaftlichen Systemen in den Zeiten der Neo-Industrialisierung*: collective monograph / Yu. V. Pasichnyk und andere. – Verlag SWG imex GmbH, Nuremberg, Germany, 2020. P. 105–113.

28. Гуцалюк О. М. Розвиток державного регулювання економічних відносин у сфері банкрутства в Україні. *Вісник економічної науки України*. 2020. № 1 (38). С. 188–191. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.1\(38\).188-191](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.1(38).188-191).

29. Гуцалюк О. М., Обнявко Т. С. Напрямки економіко-екологічної трансформації підприємств оборонно-промислового комплексу України. *Центрально-український науковий вісник. Економічні науки*. 2021. Вип. 6 (39). С. 211–219. DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2021.6\(39\).211-219](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2021.6(39).211-219).

30. Колодинський С. Б., Гуцалюк О. М. Технологічні парки як центри економічного зростання українських підприємств. *Вісник післядипломної освіти. Сер.: Соціальні та поведінкові науки*. 2022. Вип. 22 (51). С. 179–199. DOI: [https://doi.org/10.32405/2522-9931-2022-22\(51\)-179-199](https://doi.org/10.32405/2522-9931-2022-22(51)-179-199).

31. Салига К. С., Гуцалюк О. М. Ресурсно-компетентна парадигма організації управління корпоративними інтеграційними процесами акціонерних товариств. *Бізнес Інформ*. 2018. № 10. С. 369–376.

References

1. Savastieieva, O. (2020). Teoretyko-metodolohichne zabezpechennia biudzhethnoho protsesu na mistsevomu rivni v umovakh transformatsii mizhbiudzhethnykh vidnosyn [Theoretical and methodological support of the budget process at the local level in the context of the transformation of inter-budgetary relations]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Chernihiv. 43 p. [in Ukrainian].

2. Hrubliak, O., Karvatskyi, M., Zhavoronok, A. (2020). Metodichni pidkhody do otsinky efektyvnosti biudzhethnoho protsesu v Ukraini [Methodological approaches to assessing the effectiveness of the budget process in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Polissia – Scientific Bulletin of Polissya*, 2(2(14)), pp. 108–113. DOI: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2018-2-2\(14\)-108-113](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2018-2-2(14)-108-113) [in Ukrainian].

3. Storozhenko, O., Nastenko, M. (2023). Problemy biudzhethnoho planuvannia v systemi mistsevykh finansiv i shliakhy yoho vdoshkonalennia [Problems of budget planning in the system of local finances and ways of its improvement]. *Ekonomika i upravlinnia biznesom – Economics and business management*, 14 (4). DOI: [https://doi.org/10.31548/economics14\(4\).2023.017](https://doi.org/10.31548/economics14(4).2023.017) [in Ukrainian].

4. Shmyhol, N., Antoniuk, A., Yavor, Ye. (2016). Metodyka skladannia biudzhetyv munitsypalnykh sotsialnykh proektiv [Methodology of budgeting municipal social projects]. *Derzhava ta rehiony. Seriya: Ekonomika ta pidpriemnytstvo – State and regions. Series: Economics and entrepreneurship*, 6 (93), pp. 49–54 [in Ukrainian].

5. Kramarenko, K. (2023). Metody biudzhetuвання ta yikh mistse u systemi finansovoho zabezpechennia biudzhethnykh ustanov [Budgeting methods and their place in

the system of financial support of budgetary institutions]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economics and society*, 55. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-1> [in Ukrainian].

6. Pylypenko, Ya. (2021). Mekhanizm zabezpechennia finansovoi samostiinosti mistsevoho samovriaduvannia [Mechanism for ensuring financial independence of local self-government]. *Pravo ta derzhavne upravlinnia – Law and public administration*, 1, pp. 243–249. DOI: <https://doi.org/10.32840/pdu.2021.1.36> [in Ukrainian].

7. Osadchuk, S. (2021). Podatkovi instrumenty dlia rozvytku terytorialnykh hromad [Tax instruments for the development of territorial communities]. *Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia – Current problems of public administration*, 3(84), pp. 234–238. DOI: <https://doi.org/10.35432/1993-8330appa3842021246478> [in Ukrainian].

8. Mahlaperidze, A., Nikolaieva, O. (2019). Mistsevi finansy [Local finances]. Kyiv. Center for educational literature. 354 p. [in Ukrainian].

9. Haris, A., Nisarg, S. (2020). Participatory Budgeting: Models and Approaches. In book: *Pathways Between Social Science and Computational Social Science*. (pp. 215–236). DOI: <https://doi.org/10.48550/arXiv.2003.00606>.

10. Pallavi, J., Krzysztof, S., Nimrod, T., Meirav, Z. (2021). Participatory Budgeting with Project Groups. *Proceedings of the Thirtieth International Joint Conference on Artificial Intelligence (IJCAI 2021)*. (pp. 276–282). Montreal.

11. Frenkiel, E. (2021). Participatory budgeting and political representation in China. *Journal of Chinese Governance*, Vol. 6, Issue 1, pp. 58–80. DOI: <https://doi.org/10.1080/23812346.2020.1731944>.

12. Soonhee, K., Lee, J. (2019). Citizen Participation, Process, and Transparency in Local Government: An Exploratory Study. *Policy Studies Journal*, 47 (4), pp. 1020–1041. DOI: <https://doi.org/10.1111/psj.12236>.

13. Robinson, M. Connecting Budgeting and Evaluation. Retrieved from https://ieg.worldbankgroup.org/blog/connecting-budgeting-and-evaluation?utm_source=chatgpt.com.

14. Sapata, M. (2018). Performance budgeting: A means to improve EU spending. Retrieved from [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_IDA\(2018\)608724](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_IDA(2018)608724).

15. Ptashchenko, O., Shevchenko, I., Koszarna, V., Kuszcz, J. (2018). Biudzhethna prohrama yak osnova prohramno-tsilovoho planuvannia v suchasnykh umovakh hlobalizatsii [Budgetary program as a basis Program-targeted planning in modern conditions of globalization]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu tekhnolohii ta dizainu. Seriya Ekonomichni nauky – Bulletin of the Kyiv National University of Technologies and Design. Economic Sciences Series*, 6 (129), pp. 101–110. DOI: <https://doi.org/10.30857/2413-0117.2018.6.10> [in Ukrainian].

16. Heinemann Friedrich. (2025). The way to more impact orientation in the federal budget. *Wirtschaftsdienst, Sciendo*, vol. 105 (2), pp. 112–117. DOI: <https://doi.org/10.2478/wd-2025-0031>.

17. Sinervo, L.-M., Kurkela, K., Lehtonen, P. (2025). Searching for Nordic features: Institutional logics of participatory budgeting in local government. In E. Pekola, J.-E. Johanson, M. Mikkonen, J. Stenvall, E. Siirtola (Eds.). *Future Public Governance and Global Crises: Nordic*

- Perspectives*. (pp. 88-102). Edward Elgar. DOI: <https://doi.org/10.4337/9781035318674.00015>.
18. Canada creates a Parliamentary Budget Office. Retrieved from https://blog-pfm.imf.org/en/pfmblog/2008/07/canada-creates?utm_source=chatgpt.com.
19. Piermarini, D., Sudoso, A. M., Piccialli, V. (2023). Predicting municipalities in financial distress: a machine learning approach enhanced by domain expertise. DOI: <https://doi.org/10.48550/arXiv.2302.05780>.
20. Chudaieva, I., Sukach, O., Sarana, L. (2024). Modern tools for managing local budgets in the context of decentralization. *Baltic Journal of Economic Studies*. 10 (1), pp. 247-255. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2024-10-1-247-255>.
21. Biudzhetni kodeks Ukrainy vid 8 lypnia 2010 roku № 2456-VI (u redaktsii vid 05.03.2025) [Budget Code of Ukraine dated July 8, 2010 No. 2456-VI (as amended on March 5, 2025)]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> [in Ukrainian].
22. Pro mistseve samovriaduvannya v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 21 travnia 1997 roku (u redaktsii vid 05.03.2025) [On Local Self-Government in Ukraine: Law of Ukraine dated May 21, 1997 (as amended on March 5, 2025)]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text1> [in Ukrainian].
23. Yevropeiskoi khartii mist vid 18 bereznia 1992 roku [European Charter of Cities dated March 18, 1992]. Retrieved from <https://rm.coe.int/ref/CHARTER/URBAINE> [in Ukrainian].
24. Rehionalna polityka [Regional Policy]. Retrieved from <https://decentralization.ua/regional> [in Ukrainian].
25. Biudzhetni protses [Budget process]. Retrieved from <https://openbudget.gov.ua/budget-literacy/budget-process> [in Ukrainian].
26. OECD. Retrieved from <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/735825f8-uk/index.html?itemId=/content/component/735825f8-uk>.
27. Hutsaliuk, O. M. (2020). Instytut bankructva v Ukraini: suchasnyi stan, problemy ta perspektyvy [The Institute of Bankruptcy in Ukraine: Current State, Problems and Prospects]. *Gesellschaftsrechtliche Transformationen von wirtschaftlichen Systemen in den Zeiten der Neo-Industrialisierung*: collective monograph. (pp. 105-113). Verlag SWG imex GmbH, Nuremberg, Germany [in Ukrainian].
28. Hutsaliuk, O. M. (2020). Rozvytok derzhavnoho rehuliuвання ekonomichnykh vidnosyn u sferi bankructva v Ukraini [The development of state regulation of economic relations in field of bankruptcy in Ukraine]. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 1 (38), pp. 188-191. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.1\(38\).188-191](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.1(38).188-191) [in Ukrainian].
29. Hutsaliuk, O. M., Obniavko, T. S. (2021). Napriamky ekonomiko-ekolohichnoi transformatsii pidpriemstv oboronno-promyslovoho kompleksu Ukrainy [Directions of Economic and Ecological Transformation of Enterprises of the Defenceindustrial Complex of Ukraine]. *Tsentrlnoukrainskyi naukovyi visnyk. Ekonomichni nauky – Central Ukrainian Scientific Bulletin. Economic Sciences*, Issue 6 (39), pp. 211-219. DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2021.6\(39\).211-219](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2021.6(39).211-219) [in Ukrainian].
30. Kolodynskyi, S. B., Hutsaliuk, O. M. (2022). Tekhnolohichni parky yak tsentry ekonomichnoho zrostan-nia ukraïnskykh pidpriemstv [Technological parks as centers of economic growth of Ukrainian enterprises]. *Visnyk pisladyplomnoi osvity. Seriya: Sotsialni ta povedinkovi nauky – Bulletin of postgraduate education. Series: Social and behavioral sciences*, 22 (51), pp. 179-199. DOI: [https://doi.org/10.32405/2522-9931-2022-22\(51\)-179-199](https://doi.org/10.32405/2522-9931-2022-22(51)-179-199) [in Ukrainian].
31. Salyha, K. S., Hutsaliuk, O. M. (2018). Resursno-kompetentnistna paradyhma orhanizatsii upravlinnia korporatyvnymy intehratsiynymy protsesamy aktsionernykh tovarystv [The Resource-Competence Paradigm of Organization of Management of Corporate Integration Processes in Joint-Stock Companies]. *Biznes Inform – Business Inform*, 10, pp. 369–376 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 12.05.2025

Рецензовано: 30.05.2025

Формат цитування:

Чудаєва І. Б., Сукач О. М. Методологічний підхід до управління науковою складовою бюджетного процесу на рівні муніципалітетів. *Вісник економічної науки України*. 2025. № 1 (48). С. 64-71. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2025.1\(48\).64-71](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2025.1(48).64-71)

Chudaieva, I. B., Sukach, O. M. (2025). Methodological Approach to the Governance of the Scientific Component of the Budget Process at the Municipal Level. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 1 (48), pp. 64-71. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2025.1\(48\).64-71](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2025.1(48).64-71)